

Sygn. akt II USK 153/22

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. I. i U. Spółki z o.o. z siedzibą w Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 stycznia 2023 r.,
skarg kasacyjnych odwołujących się od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy
z dnia 23 listopada 2021 r., sygn. akt VI Ua 35/21,

- 1. odmawia przyjęcia do rozpoznania obu skarg kasacyjnych,**
- 2. zasądza od K. I. i U. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bydgoszczy kwoty po 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy, decyzją z dnia 10 stycznia 2018 r., przyjął, że: 1) podstawa wymiaru zasiłku chorobowego ubezpieczonej K. I. wynosi 3.671,40 zł i od tej podstawy powinny być naliczone wymienione w zaskarżonej decyzji świadczenia we wskazanych w niej okresach, 2) za okres w dniach od 7 do 9 lutego 2015 r. ubezpieczona nie ma prawa do zasiłku macierzyńskiego, 3) za okres od 20 kwietnia do 22 maja 2016 r. ubezpieczona zachowuje prawo do wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zgodnie z art.

92 k.p., 4) płatnik składek – U. Spółka z o.o. w B. dokonała bezprawnie wypłaty na rzecz ubezpieczonej zasiłku macierzyńskiego oraz zasiłku chorobowego za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, wyrokiem z dnia 11 czerwca 2018 r., zmienił zaskarżoną przez płatnika składek U. Spółkę z o.o. w B. i ubezpieczoną K. I. decyzję organu rentowego w ten sposób, że ustalił, iż podstawa wymiaru zasiłku ubezpieczonej wynosi kwotę 11.017,16 zł, stawka dzienna zasiłku 100% stanowi 316 zł, natomiast 80% wynosi 277,27 zł i od tej podstawy powinny być naliczone świadczenia wskazane w zaskarżonej decyzji - we wskazanych w niej okresach oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, rozpoznając apelację organu rentowego po raz pierwszy, nie zgodził się z argumentacją Sądu pierwszej instancji i wyrokiem z dnia 8 listopada 2018 r. (VI Ua 56/18) zmienił zaskarżony wyrok, oddalając odwołania.

Sąd Najwyższy, wyrokiem z dnia 11 lutego 2021 r., uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu wyroku stwierdzono, że moc wiążąca w zakresie ustanowionym w art. 365 k.p.c. odnosi się tylko - jak to ujmuje się w piśmiennictwie - do „skutku prawnego”, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu (i stron) ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu innego orzeczenia. Takie wąskie ujęcie zakresu mocy wiążącej prawomocnego wyroku przeważa w nowszym piśmiennictwie i zdecydowanie dominuje w orzecznictwie. Stanowisko to można ująć syntetycznie w tezie, że wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążącą wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku innego sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki. Jednostkowe orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2012 r., V CSK 485/11, LEX nr 1243099), w których przyjęto szerszy zakres związania, obrazują pewne wahania występujące przy wykładni art. 365 § 1 k.p.c., lecz pozostają na uboczu głównego, dominującego nurtu orzecznictwa Sądu Najwyższego. Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy Sąd

Najwyższy wskazał, że Sąd drugiej instancji, przyjmując związanie prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 stycznia 2016 r., VI U 2628/14 - w zakresie oceny wniosku ubezpieczonej o obniżenie wymiaru czasu pracy - nie zawarł w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jednoznacznych ustaleń odnośnie do zakresu decyzji organu rentowego, będącej przedmiotem postępowania w sprawie VI U 2628/14 oraz wniesionego od tej decyzji odwołania.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 23 listopada 2021 r., zmienił zaskarżony przez organ rentowy wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił odwołania płatnika składek i ubezpieczonej.

W sprawie ustalono (między innymi), że w dniach od 7 kwietnia 2014 r. do dnia 9 kwietnia 2014 r., 11 kwietnia 2014 r., od 14 kwietnia 2014 r. do 15 kwietnia 2014 r., od 23 kwietnia 2014 r. do 24 kwietnia 2014 r., od 28 kwietnia 2014 r. do 30 kwietnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeprowadził kontrolę u płatnika składek U. Sp. z o.o., której zakres obejmował prawidłowość i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenie społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, ustalanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu, prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe a także wystawianie zaświadczeń lub zgłaszanie danych dla celów ubezpieczeń społecznych. W związku z przeprowadzoną kontrolą Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dniu 1 września 2014 r. wydał decyzję nr [...] oraz decyzję nr [...].1. Decyzją nr [...] organ rentowy stwierdził, że dla płatnika składek U. Sp. z o.o. kwota wypłaconych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenie społeczne za okres od sierpnia 2011 r. do kwietnia 2013 r. oraz od czerwca 2013 do lutego 2014 r. wynosi kwoty wskazane w przedmiotowej decyzji. Natomiast na podstawie decyzji nr [...]1 organ rentowy zobowiązał płatnika składek do wypłacenia K. I. świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, tj. zasiłku chorobowego za okres od 1 grudnia 2011 r. do 9 grudnia 2011 r., od 6 lutego 2012 r. do 10 lutego 2012 r., od 23 lutego 2012 r. do 24 lutego 2012 r., od 28 lutego 2012 r. do 9 marca 2012 r., od 19 marca 2012 r. do 23 marca 2012 r., od 4 czerwca 2012 r. do 6 czerwca 2012 r. w kwocie 233,45 zł

oraz odsetek obciążających płatnika składek w kwocie 74,15 zł obliczonych na dzień wydania decyzji.

Wyrokiem z dnia 20 stycznia 2016 r., VI U 2628/14, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy zmienił decyzję nr [...] w zakresie kwot wypłaconych pracownikom świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne w okresie od czerwca 2012 r. do kwietnia 2013 r. oraz od czerwca 2013 r. do lutego 2014 r., oddalając odwołanie w pozostałym zakresie. W ocenie Sądu Okręgowego, nie budziło zastrzeżeń, że nagrody (premie) w U. Sp. z o.o. nie były wypłacane w okresach pobierania przez pracowników świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego. Sąd Okręgowy nie uwzględnił natomiast wniosku o przyjęcie do podstawy wymiaru świadczeń dla ubezpieczonej K. I. - od sierpnia 2012 r. - wynagrodzenia, jakie uzyskała w lipcu 2012 r. i wyliczonej przez płatnika stawki dziennej zasiłku w kwocie 179 zł, jak również stawki w kwocie 316 zł. Uznał, że pracodawca nie miał podstawy do zmniejszenia wymiaru czasu pracy ubezpieczonej do 7/8 wymiaru czasu pracy, wskazując, iż zmiana umowy stanowiła próbę instrumentalnego wykorzystania pozornej w istocie zmiany warunków pracy i płacy do poczynienia wyjątkowo korzystnych dla ubezpieczonej zmian w sposobie naliczania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Było to podyktowane wyłącznie chęcią uzyskania wyższych świadczeń i w tym zakresie odwołanie zostało oddalone. Wyrokiem z dnia 22 listopada 2016 r., III AUa 643/16, Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację organu rentowego oraz płatnika składek od powyższego wyroku.

Przekazane na podstawie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 stycznia 2016 r., VI U 2628/14, odwołanie od decyzji nr [...]1 stało się przedmiotem rozstrzygnięcia w wyroku Sądu Rejonowego z dnia 3 lipca 2017 r., w sprawie VII U 286/17. Zmienił on zaskarżoną decyzję w punkcie 1., zobowiązując płatnika składek do wyrównania świadczeń K. I. z ubezpieczenia chorobowego, tj. zasiłku opiekuńczego za okresy od 1 grudnia 2011 r. do 23 marca 2012 r. oraz zasiłku chorobowego za okres od 4 czerwca 2012 r. do 6 czerwca 2012 r. w łącznej kwocie 1.892,80 zł z ustawowymi odsetkami; w punkcie 2. przekazał sprawę organowi rentowemu celem rozpoznania i rozstrzygnięcia nowo zgłoszonego roszczenia o zobowiązanie płatnika składek do wypłacenia K. I. wyrównania świadczeń z

ubezpieczenia chorobowego z tytułu zasiłku chorobowego, opiekuńczego i macierzyńskiego za okresy od 14 sierpnia 2012 r. do 28 lutego 2014 r. Z uzasadnienia Sądu wynika, że, mając na uwadze prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy w sprawie VI U 2628/14, włączył do podstawy wymiaru zasiłków składniki wynagrodzenia niekwestionowane przez strony. Na wysokość zasiłku składało się wynagrodzenie zasadnicze, premia, dodatek funkcyjny oraz nagrody motywacyjne i Sąd ustalił stawkę dzienną na kwotę 97,90 zł. Kwestia wyliczenia świadczeń z ubezpieczenia chorobowego K. I. za okres przed aneksem sporządzonym rzekomo w dniu 16 lipca 2012 r. i spór w tej sprawie dotyczył tylko i wyłącznie tego, czy nagroda motywacyjna powinna być włączona do podstawy wymiaru zasiłku opiekuńczego i chorobowego czy też nie. Sąd Okręgowy podkreślił, że strony w tej sprawie (VII U 286/17) nie wiodły sporu dotyczącego wysokości zasiłków chorobowych i opiekuńczych K. I. według stawek dziennych wyliczonych przez nią w oparciu o aneks do umowy z dnia 16 lipca 2012 r., bo przecież wyrównanie dotyczyło wcześniejszego okresu, co umknęło stronie odwołującej się i zainteresowanej. Sąd Rejonowy (w sprawie VII U 286/17) przekazał wniosek ubezpieczonej o wyrównanie świadczeń z ubezpieczenia chorobowego do organu rentowego za okres od 14 sierpnia 2012 r. do lutego 2014 r. Jednak za ten sam okres Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wydał wyrok w sprawie VI U 2628/14 (który przecież dotyczył jak najbardziej także ubezpieczonej, co zostało wcześniej opisane), w którym ustalił już wysokość świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek.

W rezultacie organ rentowy w dniu 10 stycznia 2018 r. wydał decyzję, tym razem indywidualną, dotyczącą tylko ubezpieczonej, w której uporządkował kwestię podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego, ponownie wyliczając go w tej samej kwocie, którą przyjął Sąd Rejonowy w wyroku w sprawie VI U 286/17 (czyli stawce dziennej 100% zasiłku kwota 122,38 zł a 80% 97,90 zł) oraz za okres po lipcu 2012 r. także w tej samej kwocie, zgodnie z prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w sprawie VI U 2628/14. Organ przyjął do podstawy wymiaru zasiłków wynagrodzenie obowiązujące przed zawarciem aneksu z lipca 2012 r., czyli w kwocie 3.671,40 zł.

Sąd Okręgowy przyjął, że w istocie przedmiotem rozważań pozostaje wpływ prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 stycznia 2016 r., w sprawie VI U 2628/14 oraz prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego, w sprawie VI U 286/17, na przedmiot rozpoznania w niniejszej sprawie przez pryzmat związania stanem rzeczy osądzonej (art. 365 § 1 k.p.c.). Ustalił, że decyzja nr [...], z dnia 1 września 2014 r., obejmowała 11 pracowników, w tym K. I., i dotyczyła: 1) wysokości zasiłku chorobowego wszystkich wymienionych w decyzji zainteresowanych za okresy wyżej wymienione, także K. I. za okres od 14 sierpnia 2012 r. do 28 lutego 2014 r. oraz 2) wysokości zasiłku chorobowego K. I., który miałby być wyliczony w oparciu wynagrodzenie o ustalone przez strony w aneksie do umowy o pracę z lipca 2012 r. Sąd Okręgowy (w sprawie VI U 2628/14) w tym zakresie (ustalenia wysokości zasiłku chorobowego K. I., w oparciu wynagrodzenie o ustalone przez strony w aneksie do umowy o pracę z lipca 2012 r.) oddalił odwołanie w punkcie 2. wyroku, co znalazło odzwierciedlenie nie tylko w sentencji, ale także na stronie 10. uzasadnienia, gdzie wprost Sąd stwierdził: „Odwołanie nie zasługiwało natomiast na uwzględnienie w zakresie w jakim odwołująca spółka domagała się przyjęcia do podstawy wymiaru zasiłku K. I. wynagrodzenia uzyskanego przez nią w lipcu 2012 r. (a zatem w drugim i trzecim miesiącu ciąży) a na miesiąc przed rozpoczęciem przez nią korzystania z zasiłku macierzyńskiego z uwagi na rzekomy aneks podpisany przez nią w tym miesiącu”.

W zaskarżonej decyzji z dnia 10 stycznia 2018 r. ten sam sposób wyliczenia świadczeń z ubezpieczenia chorobowego zastosowano za dalsze okresy nieobjęte powagą rzeczy osądzonej, czyli jeśli chodzi o zasiłek macierzyński, jest to okres po 6 lutego 2015 r. i do 28 listopada 2017 r.; zasiłek opiekuńczy za okres od 1 kwietnia 2015 r. do 22 grudnia 2017 r.; zasiłek chorobowy za okres od 7 września 2015 r. do 29 listopada 2016 r. Natomiast nienależnie wypłacony zasiłek chorobowy (przyjęty od kwoty przewyższającej kwotę podstawy 3.671,40 zł) ustalono na kwotę 64.097,69 zł i obejmował on okres od 14 sierpnia 2012 r. do 30 kwietnia 2013 r. (w wysokości przyjętej wyrokiem Sądu Okręgowego w sprawie VIU 2628/14), a także okres od 1 kwietnia 2015 r. do 29 listopada 2016 r., który nie był objęty stanem rzeczy osądzonej.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w tej sytuacji, należało ustalić, czy można było przyjąć ten sam sposób wyliczenia świadczeń z ubezpieczenia chorobowego wobec K. I., skoro nie pracowała i pobierała nadal świadczenia, czy też podstawa wymiaru świadczeń powinna być odmienna, co mogłoby skutkować zmianą decyzji tylko w razie zmiany zasad wynagradzania ustalonych w Regulaminie wynagradzania. Płatnik składek w piśmie z dnia 12 października 2021 r. poinformował jednak, że Regulamin wynagradzania obowiązujący w U. sp. z o.o. w Łochowie od stycznia 2012 r. nie uległ zmianie aż do maja 2019 r. Regulamin ten był już przedmiotem oceny Sądu Okręgowego w sprawie VI U 2628/14 oraz Sądu Rejonowego w sprawie VI U 286/17, gdzie ustalono, że nagrody motywacyjne i premie uznaniowe nie są wypłacane za czas niezdolności do pracy. W efekcie należało uznać, że podstawa wymiaru zasiłku chorobowego ubezpieczonej nie zmieniła się także po lutym 2014 r. a zatem płatnik składek nieprawidłowo wypłacił zasiłek macierzyński ubezpieczonej za okresy wymienione w decyzji od podstawy wymiaru w kwocie 11.017,16 zł. Wskazał też, że kwestia prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres wskazany w punkcie 2. zaskarżonej decyzji oraz prawa do wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy nie była przedmiotem wniesionego odwołania ani apelacji i rozważania Sądu tych kwestii nie dotyczą.

W podsumowaniu Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy, zmieniając decyzję organu rentowego i przyjmując podstawę wymiaru zasiłku ubezpieczonej w kwocie 11.017,16 zł, całkowicie pominął prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w sprawie VI U 2628/14, w którym ustalono wysokość świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek, oceniono prawdziwość aneksu do umowy o pracę (obniżającego wymiar czasu pracy) i przesądzono o jego pozorności, co nie pozwalało na przyjęcie wyliczenia wysokości zasiłków od żądanej przez ubezpieczoną podstawy wymiaru.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł płatnik składek – U. Spółka z o.o. w B. oraz ubezpieczona K. I..

U. Spółka z o.o. w B. zarzuciła:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 476 § 2 k.p.c. w związku z art. 477⁹ k.p.c. w związku z art. 365 § 1

k.p.c., przez wadliwe ustalenie zakresu kognicji Sądu drugiej instancji w niniejszej sprawie w sprawie, przejawiające się w uznaniu, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy wydany dnia 20 stycznia 2016 r. (sygn. akt VI U 2628/14), w wyniku odwołania od decyzji organu rentowego numer [...] z dnia 1 września 2014 r., w części, w jakiej Sąd Okręgowy wyrokiem VI U 2628/14 dokonał oceny aneksu do umowy o pracę zmniejszającego wymiar czasu pracy do 7/8, zawartego między płatnikiem i ubezpieczoną K. I., twierdząc, że stanowiło to „działanie ewidentnie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, pozorowane i zmierzające do nieuzasadnionego zawyżenia świadczeń przysługujących K. I. z tytułu macierzyństwa”, wiąże sądy i organ orzekające w późniejszych sprawach - podczas gdy twierdzenia te nie mogą wiązać innych sądów i organów, bowiem sprzeciwiałoby się to kognicji sądu orzekającego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, gdyż w judykaturze utrwalony jest pogląd, w myśl którego zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu, a decyzja organu rentowego nr [...] w ogóle nie odnosi się do ubezpieczonej K. I. w części dotyczącej aneksu - w tej decyzji nie ma ani słowa o tym, jakoby organ badał ten aneks i dokonał wyliczenia stawki dziennej zasiłku w innej wysokości - tej kwestii dotyczy decyzja nr [...] odnosząca się wyłącznie do K. I., a tę decyzję Sąd Okręgowy przekazał według właściwości do Sądu Rejonowego; decyzja nr [...] dotyczy wszystkich pracowników płatnika i ustalenia, czy nagrody (premie) w firmie U. Sp. z o.o. były czy też nie były wypłacane w okresie pobierania przez pracowników świadczeń z ubezpieczenia społecznego, bo od tego zależało czy będą podlegały wliczeniu do podstawy wymiary zasiłków,

b) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., przez błędną wykładnię zakresu związania sądów prawomocnym orzeczeniem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, polegającą na przyjęciu, że w przypadku wydania wyroku przez sąd w części uwzględniającej odwołanie, a w części oddalającej odwołanie, wyrok w zakresie punktu oddalającego odwołanie korzysta z mocy wiążącej na podstawie art. 365 k.p.c. nawet w sytuacji, gdy nie można ustalić, w jakiej części odwołanie zostało oddalone, a również z uzasadnienia sądu nie można tego wyinterpretować, bowiem w tej części wyrok

wydany w sprawie VI U 2628/14 nie koresponduje z treścią decyzji, od której zostało wniesione odwołanie (tj. decyzji [...]),

c) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., przez błędną wykładnię zakresu związania sądów prawomocnym orzeczeniem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, polegającą na przyjęciu, że sąd orzekający w niniejszej sprawie związany jest orzeczeniem z dnia 20 stycznia 2016 r. (VI U 2628/14) - podczas gdy Sąd pominął zupełnie, że w sprawie rozstrzyganej pod sygn. akt VI U 2628/14 Sąd w ogóle nie badał kwestii zmiany wymiaru czasu pracy i zawartego aneksu do umowy o pracę obniżającego wymiar czasu pracy do 7/8 - sąd pominął dowody, tj. wniosek K. I. z dnia 12 lipca 2012 r., nie badał tej kwestii również Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 22 listopada 2016 r. (sygn. akt III AUa 643/16), rozpatrując apelacje płatnika i organu rentowego od wyroku VI U 2628/14 (oddalono obie apelacje), a w konsekwencji Sąd orzekający w niniejszej sprawie nie mógł stosować art. 365 § 1 k.p.c. do wybiórczego stanowiska innego sądu wyrażonego niejako „dodatkowo”, poza istotą sporu,

d) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez błędną wykładnię zakresu związania sądów prawomocnym orzeczeniem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, polegającą na przyjęciu, że Sąd Rejonowy był w niniejszej sprawie związany rozstrzygnięciem i ustaleniami innego sądu (wyrokiem z dnia 20 stycznia 2016 r., w sprawie VI U 2628/14) - podczas gdy nie jest uprawnione stanowisko, że gdy w jednym postępowaniu sądowym sąd oceni istnienie konkretnego stosunku prawnego, ponieważ zasądzi mające wynikać z niego świadczenie, to w innym postępowaniu sąd jest tą oceną związany, bowiem wyrok wiąże co do jego rozstrzygnięcia, mianowicie przysługiwania tego konkretnego roszczenia, natomiast nie co do oceny prawnej relacji między stronami, z której to roszczenie miałoby wynikać, a zatem w konsekwencji Sąd, rozpatrując odwołanie od decyzji, która w ogóle nie istniała w momencie wydawania wyroku o sygn. akt VI U 2628/14, miał prawo poczynić odmienne ustalenia faktyczne w sprawie i odmiennie ocenić relację prawną między stronami,

e) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., przez błędną wykładnię zakresu związania sądów prawomocnym orzeczeniem

polegającą na przyjęciu, że związanie to rozciąga się również na motywy zaskarżonego orzeczenia przez związanie sądu uzasadnieniem prawomocnego orzeczenia oraz poczynionymi ustaleniami faktycznymi w toku prawomocnie zakończonej sprawy, a w konsekwencji wydanie wyroku w oparciu o ustalenia faktyczne i prawne prawomocnie zakończonej sprawy - podczas, gdy istota uregulowanej w art. 365 § 1 k.p.c. mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia polega na tym, że co prawda wymienione w nim podmioty powinny mieć na względzie fakt wydania prawomocnego orzeczenia i jego treść, ale związanie ogranicza się do sentencji orzeczenia i nie obejmuje motywów rozstrzygnięcia, gdyż sąd nie jest związany ustaleniami i oceną dowodów, dokonanyymi w innej sprawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2017 r., V CSK 197/17), moc wiążąca nie rozciąga się na kwestie pozostające poza sentencją, w tym na ustalenie i ocenę stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono, a nadto na gruncie ubezpieczeń społecznych regulację art. 365 § 1 k.p.c. należy traktować zgoła odmiennie niż w „typowych” sprawach cywilnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2017 r., II UK 454/16), a sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, a nie na podstawie innego prawomocnego orzeczenia;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a. art. 40 ustawy z dnia 29 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732; dalej jako ustawa zasiłkowa), przez jego niezastosowanie i „brak uznania”, że w razie zmiany umowy o pracę lub innego aktu, na podstawie którego powstał stosunek pracy, polegającej na zmianie wymiaru czasu pracy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie ustalone dla nowego wymiaru czasu pracy, jeżeli zmiana ta nastąpiła w miesiącu, w którym powstała niezdolność do pracy lub w miesiącach, o których mowa w art. 36, a w konsekwencji ustalenie, że słusznie organ rentowy wyliczył świadczenie dla ubezpieczonej K. I., biorąc za podstawę wymiaru zasiłku chorobowego przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała

niezdolność do pracy (zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa);

b. art. 186⁷ § 1 i 2 k.p. polegające na jego błędnej wykładni, tj. uznaniu, że: (-) pracodawca nie ma obowiązku uwzględnienia wniosku pracownika o obniżenie wymiaru czasu pracy, podczas gdy z przepisu jednoznacznie wynika obowiązek pracodawcy uwzględnienia wniosku, (-) złożenie przez pracownika wniosku o obniżenie wymiaru czasu pracy stanowi nadużycie prawa, podczas gdy możliwość złożenia wniosku jasno wynika z dyspozycji przepisu, który wskazuje jakie warunki musi spełnić pracownik, by skutecznie mógł złożyć wniosek o obniżenie wymiaru czasu pracy - musi być uprawniony do urlopu wychowawczego, a złożenie wniosku z całą pewnością nie może być uznane w kategoriach nadużycia prawa,

c. art. 46 ust. 2 w związku z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.), przez ich niezastosowanie i pominięcie przez Sąd, że organ rentowy miał realną możliwość zakwestionowania wysokości wynagrodzenia wypłacanego ubezpieczonej K. I. w momencie przekazania przez płatnika raportów miesięcznych składanych organowi zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż w raporcie tym płatnik przedstawia między innymi dane o tytule ubezpieczenia i podstawie wymiaru składek oraz dokonuje zestawienia należnych składek na poszczególne ubezpieczenia, natomiast organ tego nie uczynił w momencie otrzymywania deklaracji miesięcznych, akceptując tym samym podstawę wymiaru składek dla ubezpieczonej K. I. ustaloną przez płatnika.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż: a) jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na wadliwe zastosowanie przez Sąd w szczególności art. 365 k.p.c., podczas gdy w niniejszej sprawie w ogóle nie było do tego podstawy; b) istnieje potrzeba wykładni art. 365 § 1 k.p.c. budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że skarżąca ma świadomość, że „istnienie istotnego zagadnienia prawnego wyłącza oczywistą, ewidentną zasadność skargi” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2016 r.,

III CSK 192/16). Jednakże w razie uznania przez Sąd Najwyższy, że nie zachodzi oczywista zasadność, to aktualizuje się wówczas potrzeba przyjęcia skargi do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni art. 365 k.p.c. Z tego też względu skarżący łączy te dwie podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - potrzebę wykładni przepisów oraz okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca podkreśliła, że decyzja organu rentowego nr [...] ustala, jaka według organu rentowego powinna być kwota wypłaconych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne za wszystkich pracowników łącznie w okresie od sierpnia 2011 – do lutego 2014 r., a na podstawie sentencji decyzji w żaden sposób nie można zweryfikować, jaka kwota konkretnie dotyczy K. I.. Nie można tego uczynić również po lekturze uzasadnienia, bowiem w uzasadnieniu nie ma w ogóle odniesienia się do indywidualnie K. I..

Skarżąca stwierdziła także, że niejednolite rozumienie art. 365 § 1 k.p.c. doprowadziło do powstania rozbieżności w orzecnictwie, którą można podzielić na dwie zasadnicze linie. Zgodnie z pierwszą linią orzecniczą (którą można określić mianem liberalnej), wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku innego sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki. Dlatego przyjmuje się, że sąd nie jest związany ustaleniami i oceną dowodów, dokonanymi w innej sprawie. Podkreśla się tylko, że, dokonując samodzielnych ustaleń, nie może ignorować stanowiska zajętego w innej sprawie, w której stan faktyczny był konstruowany na podstawie tego samego zdarzenia, lecz biorąc je pod uwagę, obowiązany jest dokonać własnych, wszechstronnych ustaleń i samodzielnych ocen, które w rezultacie mogą doprowadzić do odmiennych konkluzji. Wedle natomiast drugiej linii orzecniczej (bardziej kategorycznej), art. 365 k.p.c. statuuje wręcz swoisty zakaz dowodowy, gdyż określony w tym przepisie zakres związania sądu treścią prawomocnego orzeczenia oznacza zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie

postępowania dowodowego. Moc wiążąca jest przedmiotem rozpoznania wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa, a kwestia rozstrzygnięta wcześniejszym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Odnosi się ona, po pierwsze do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia i po drugie, do waloru prawnego rozstrzygnięcia zawartego w treści orzeczenia. Skutkiem pozytywnym (materialnym) jest to, że rozstrzygnięcie zawarte w orzeczeniu stwarza taki stan prawny, jaki z niego wynika, czyli sądy rozpoznające spór muszą przyjmować, że dana kwestia kształtuje się tak, jak to przyjęto we wcześniejszym, prawomocnym orzeczeniu. W kolejnym, zatem postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być już badana. Związanie dotyczy sentencji wyroku i motywów w tych granicach, jakie stanowią konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia. W ocenie skarżącej, należy się opowiedzieć za pierwszym poglądem - określonym przez nią jako bardziej liberalny.

K. I. w skardze kasacyjnej zarzuciła rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, w postaci:

1. rażącego naruszenia art. 398²⁰ k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające pominięciu wiążącej wykładni prawa, tj. art. 365 § 1 k.p.c., wskazanej w wyroku Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie, co doprowadziło do wydania zaskarżonego orzeczenia, wbrew wiążącej wykładni;

2. rażącego naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, przez błędną wykładnię tego przepisu polegającą na przyjęciu, że:

a) moc wiążąca wyroku rozciąga się na jego uzasadnienie, a w konsekwencji sąd jest związany treścią uzasadnienia prawomocnego wyroku w innej przedmiotowo sprawie, podczas gdy właściwa interpretacja zakresu związania sądu treścią innego orzeczenia, prowadzi do wniosków odmiennych, a mianowicie iż „Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądowego, o której mowa w art. 365 § 1 k.p.c., odnosi się tylko do treści jego sentencji. Nie mają zatem mocy wiążącej ani poglądy prawne wyrażone w uzasadnieniu orzeczenia, ani motywy i ustalenia faktyczne zawarte w uzasadnieniu, którą to wiążącą wykładnię jednoznacznie określił Sąd Najwyższy w wyroku wydanym w niniejszej sprawie z dnia 11 stycznia

2021 r., sygn. akt II USKP 20/21, co miało istotny wpływ na wynik sprawy przez dokonanie przez Sąd odwoławczy błędnych ustaleń co do przedmiotu sprawy, a także całkowitym pominięciu materiału dowodowego, a w konsekwencji pominięciu prawidłowych ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji,”

b) uzasadnienie wyroku wydanego w innej sprawie wiąże Sąd, podczas gdy Sąd związany jest jedynie treścią sentencji prawomocnego wyroku, a motywy rozstrzygnięcia nie są wiążące dla Sądu, tym bardziej nie są wiążące ustalenia, które nie są związane z podstawą wyrokowania w innej sprawie, co miało istotny wpływ na wynik sprawy przez dokonanie przez Sąd odwoławczy błędnych ustaleń co do przedmiotu sprawy, a także całkowitym pominięciu materiału dowodowego, a w konsekwencji pominięciu prawidłowych ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji,

3. rażącego naruszenia art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy i stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 379 pkt 4 k.p.c.

Skarżąca powołała się także na rażące naruszenie art. 40 oraz art. 36 ust. 1-4 ustawy zasiłkowej, polegające na ich niewłaściwym zastosowaniu.

Skarżąca wskazała, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca stwierdziła, że w świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, a przede wszystkim zgodnie z wiążącą Sąd Okręgowy interpretacją wskazaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 20/21, nie do zaakceptowania jest twierdzenie Sądu Okręgowego, że był związany treścią prawomocnego orzeczenia, wydanego w innej sprawie, a w konsekwencji był objęty zakazem dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, z czego Sąd Okręgowy wywiódł niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego, a w konsekwencji niedopuszczalność czynienia własnych ustaleń. Prawomocny wyrok, a właściwie jego uzasadnienie, na który powołuje się Sąd Okręgowy, nie wiąże Sądu w niniejszej sprawie, bowiem wyrok ten dotyczy innego przedmiotu sprawy, a treść uzasadnienia nie może być uznana za wiążącą. Treść uzasadnienia, na które powołuje się Sąd Okręgowy, nie stanowiła podstawy orzekania, w sprawie prawomocnie zakończonej. Skarżąca

wskazała, iż zakres rozstrzygnięcia jest determinowany zakresem wydanej w sprawie decyzji, co umknęło uwadze Sądu. Kompetencja sądu jest determinowana zakresem komparycji wydanej przez organ decyzji oraz zakresem zaskarżenia „w zakresie komparycji decyzji”. Żaden sąd nie ma prawa orzekać ponad zakres decyzji lub też ponad zakres zaskarżenia „w granicach komparycji decyzji”. Podkreśliła, iż wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, w sprawie VI U 2628/14, został wydany w dniu 20 stycznia 2016 r., zatem nie sposób stwierdzić, w jaki sposób miałby rozstrzygać kwestie dotyczące decyzji wydanej dwa lata po wydaniu wyroku, tj. decyzji nr [...] z dnia 10 stycznia 2018 r., która to decyzja została wydana na skutek wniosku Spółki złożonego na rozprawie, jako nowo zgłoszone roszczenie, o którym żaden Sąd nie miał uprawnień rozstrzygać, gdyż żadna decyzja nie dotyczyła tego przedmiotu. Gdyby zatem jakakolwiek wcześniejsza decyzja obejmowała swym zakresem K. I. za okres po podpisaniu aneksu, nie byłoby konieczności przekazywania nowo zgłoszonego roszczenia przez Sąd organowi a organ nie miałby prawa wydawać kolejnej decyzji, gdyż byłoby to powieleniem decyzji już funkcjonującej, co do której orzekłby już Sąd, które to orzeczenia miałyby powagę rzeczy osądzonej.

Dalej skarżąca wywiodła: „Nie sposób stwierdzić, z czego Sąd orzekający wywodzi związaną treścią prawomocnego rozstrzygnięcia. Wskazać w tym miejscu należy, iż Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę zawisłą pod sygn. akt VI U 2628/14 nie miał kognicji do badania aneksu do umowy, a przedmiot sprawy dotyczył nagród, premii itp. wypłacanych pracownikom, tj. czy te składniki wynagrodzeń mają, czy też nie mają być wliczone do podstawy wymiaru świadczeń. Sąd Okręgowy zdaje się także nie zauważać własnej niekonsekwencji. Z jednej strony wskazuje, iż jest związany treścią innego prawomocnego wyroku, jednakże zobowiązał Spółkę do wskazania czy nastąpiła zmiana regulaminu wynagradzania pracowników, wskazując w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż gdyby nastąpiła zmiana regulaminu Spółki, to należałoby badać stan faktyczny sprawy, przeprowadzając postępowanie dowodowe, roztrząsając jego wyniki a ostatecznie zająć merytoryczne stanowisko w wyroku. Takie rozumowanie uznać należy za niedorzeczne. Albo sąd jest związany treścią innego prawomocnego wyroku, albo takiego związania nie ma”.

Skarżąca podkreśliła, że kwestia aneksu do umowy nie była przedmiotem rozpoznania w żadnej z wcześniej rozpoznanych spraw. Wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 stycznia 2014 r., w sprawie VI U 2628/14, dotyczył innego przedmiotu, a wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 3 lipca 2017 r., w sprawie VII U 286/17, dotyczył okresów przed podpisaniem aneksu.

Skarżąca zauważyła, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 stycznia 2021 r., II USKP 20/21, jasno wskazał Sądowi Okręgowemu wykładnię przepisu art. 365 § 1 k.p.c., którą Sąd Okręgowy był związany na mocy art. 398²⁰ k.p.c.

Dalej wskazała, że Sąd Okręgowy nie mógł dokonać prawidłowej oceny roszczenia ubezpieczonej, gdyż nie ustalił podstawy faktycznej wyroku, ograniczając się do stwierdzenia, iż jest związany prawomocnym rozstrzygnięciem w innej sprawie, co doprowadziło do niewłaściwego zastosowania/niezastosowania prawa materialnego.

W ocenie skarżącej, Sąd Okręgowy przy rozpoznaniu po raz kolejny niniejszej sprawy, dopuścił się także rażącego naruszenia art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 379 pkt 4 k.p.c., co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą stypizowaną w dyspozycji art. 379 pkt 4 k.p.c. Orzeczenie w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy, pod sygn. akt VI U 2628/14, wydał SSO M.F., który brał udział w składzie sędziowskim rozpoznającym po raz drugi niniejszą sprawę w drugiej instancji (po uchyleniu wyroku Sądu Okręgowego przez Sąd Najwyższy na skutek złożonych kasacji).

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargi kasacyjne, wniósł o odmowę przyjęcia ich do rozpoznania i zasądzenie od skarżących na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obie skargi kasacyjne posiadają wspólne zakresy wniosków o ich przyjęcie do rozpoznania. W obu powołano się na błędną wykładnię art. 365 § 1 k.p.c., co skłoniło K. I. do wskazania we wniosku na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej a płatnika składek do sformułowania wniosku o potrzebie wykładni tego przepisu jako budzącego poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, ale też i ze względu na oczywistą zasadności skargi z uwagi na kwalifikowane naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. (przy czym, jak się wydaje, ta ostatnia przesłanka ma charakter alternatywny, na wypadek przyjęcia przez Sąd Najwyższy, że nie spełnia się przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Należy w związku z tym zauważyć, że tak ujęte w skardze kasacyjnej płatnika składek przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają, nie mogą zatem stanowić alternatywy uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To, co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, a także wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662). Nie sposób jest przekonać Sąd Najwyższy

do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeśli z argumentacji zawartej we wniosku wynika, że sam skarżący nie jest w stanie wybrać jednej z dwóch wykluczających się podstaw przedsądu.

Jak już zasygnalizowano wyżej, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Przy czym realnie istniejące rozbieżności interpretacyjne tylko wtedy stanowią podstawę do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeśli od ich rozstrzygnięcia zależy wynik sprawy.

Z kolei przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi, zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego dominuje zapatrywanie, że wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku innego sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi

przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 16 lutego 1937 r., C II 2507/36, OSP 1937, poz. 727; z dnia 18 lutego 1937 r., C III 833/36, RPEiS 1937 r., Nr 3, poz. 621; z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98, LEX nr 51062; z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, LEX nr 55501; z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, LEX nr 402284; z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 110/07, LEX nr 488981; z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, LEX nr 345525; z dnia 22 czerwca 2010 r., IV CSK 359/09, OSNC 2011 nr 2, poz. 16). Należy jednak zauważyć, że, choć co do zasady, moc wiążąca wyroku dotyczy związania jego sentencją, nie zaś uzasadnieniem, ale bywa tak, że na podstawie brzmienia samej tylko sentencji wyroku nie sposób jest zidentyfikować nie tylko stosunku prawnego, z którego wynikało rozstrzygnięte nim roszczenie, ale także wszystkich charakterystycznych dla niego aspektów, różniących go od innych stosunków tego samego rodzaju. Stąd odwołanie się do samej sentencji wyroku często nie wystarcza do wyznaczenia granic powagi rzeczy osądzonej, jaką należy mu przypisać i z tego samego powodu nie wystarcza też do określenia właściwej mu mocy wiążącej. Szczególnie przy orzeczeniach oddalających powództwo lub wniosek w postępowaniu nieprocesowym, gdy z sentencji nie wynika zakres przedmiotowy rozstrzygnięcia, doniosłe i wiążące mogą być również motywy rozstrzygnięcia zawarte w uzasadnieniu orzeczenia, szczególnie ustalenia prejudycjalne sądu, prowadzące do oddalenia powództwa lub wniosku (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., I CK 217/05, LEX nr 187004; z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, LEX nr 274151; z dnia 8 marca 2010 r., II PK 258/09, LEX nr 589980; z dnia 29 września 2011 r., IV CSK 652/10, LEX nr 1129162). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08 (OSNP 2011 nr 3-4, poz. 34) podkreślił, że treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., stanowi treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej, w tym zwłaszcza zakres jej obowiązywania (związania stron i sądów). Często nie jest ona i z obiektywnych względów nie może być w pełni wysłowiona w sentencji orzeczenia. Z tego względu ustalenie tej treści, a przede wszystkim zakresu związania prawomocnym wyrokiem, wymaga niejednokrotnie wykładni orzeczenia

w świetle sporządzonego do niego uzasadnienia, a w braku pisemnego uzasadnienia w świetle odtworzonego (np. na podstawie akt sprawy) rozumowania sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 1998 r., II UKN 594/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 37, orzeczenia Sądu Najwyższego: z 17 marca 1950 r., Wa.C. 339/49, OSN 1951 nr III, poz. 65, z 18 czerwca 1955 r., III CR 199/54, OSN 1956 nr 4, poz. 100). Wskazana metoda określenia zakresu związania prawomocnym orzeczeniem, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., jest analogiczna do przyjętej w orzecznictwie sądowym metody ustalania granic powagi rzeczy osądzonej, normowanej w art. 366 k.p.c. Ten kierunek wykładni potwierdza pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 97/02 (OSNC 2003 nr 12, poz. 160), w myśl którego sąd nie jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia orzeczenia w takim zakresie, w jakim nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia. Jest natomiast związany wskazanymi w uzasadnieniu ustaleniami mającymi wpływ na końcowe rozstrzygnięcie, w szczególności ustaleniami prejudycjalnymi, których skutkiem było wydanie określonego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy.

W niniejszej sprawie, z uwagi na treść sentencji wyroku Sądu drugiej instancji „oddala odwołanie” (od decyzji nr [...]), konieczne było ustalenie przede wszystkim przedmiotu rozstrzygnięcia, a tym samym zakresu związania prawomocnym wyrokiem przez dokonanie wykładni orzeczenia w świetle sporządzonego do niego uzasadnienia. Z niego zaś jednoznacznie wynika, że oddalono odwołanie w zakresie, w jakim odwołująca się Spółka (płatnik składek) domagała się przyjęcia do podstawy wymiaru zasiłku K. I. wynagrodzenia uzyskanego przez nią w lipcu 2012 r., na miesiąc przed rozpoczęciem przez nią korzystania z zasiłku macierzyńskiego z uwagi na aneks do umowy o pracę z dnia 16 lipca 2012 r. Świadczy o tym przywołany przez Sąd Okręgowy fragment uzasadnienia wyroku w sprawie VI U 2628/14: „Odwołanie nie zasługiwało natomiast na uwzględnienie w zakresie w jakim odwołująca spółka domagała się przyjęcia do podstawy wymiaru zasiłku K. I. wynagrodzenia uzyskanego przez nią w lipcu 2012 r. (a zatem w drugim i trzecim miesiącu ciąży) a na miesiąc przed rozpoczęciem przez nią korzystania z zasiłku macierzyńskiego z uwagi na rzekomy aneks podpisany przez nią w tym miesiącu”. Sąd Okręgowy ustalił też, że decyzja

nr [...] ustala kwotę świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne, także indywidualnie za K. I., bowiem określono w niej konkretną kwotę odnoszącą się do tej ubezpieczonej. Nie budziło to wątpliwości U. Spółki z o.o. w B. (płatnika składek), skoro w odwołaniu od tej decyzji domagała się przyjęcia do podstawy wymiaru świadczeń dla K. I. od sierpnia 2012 r., wynagrodzenia, jakie uzyskała ona w lipcu 2012 r. na podstawie aneksu do umowy o pracę z dnia 16 lipca 2012 r. (fragment odwołania zatytułowany: „Kwestia zmiany wymiaru czasu pracy”).

W rezultacie przedmiotem zarówno decyzji (nr [...]), odwołania od niej, jak i wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 stycznia 2016 r., VI U 2628/14, było rozstrzygnięcie dotyczące nieuwzględnienia przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłków należnych K. I. aneksu do umowy o pracę z dnia 16 lipca 2012 r.

W konkluzji, nie występuje w niniejszej sprawie potrzeba wykładni art. 365 § 1 k.p.c. (na co wskazywała skarżąca Spółka w swojej skardze) ani Sąd drugiej instancji nie naruszył w sposób rażący tego przepisu, dlatego, że uznał (trafnie) swoje związanie sentencją wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 stycznia 2016 r., VI U 2628/14, natomiast odwołał się do uzasadnienia tego wyroku tylko po to, aby wyjaśnić, co w tej sprawie stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia (jakie żądanie zostało nieuwzględnione przez oddalenie odwołania). Tym samym Sąd Okręgowy zastosował się do wykładni art. 365 § 1 k.p.c. zaprezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2021 r., II USKP 20/21, z której wynika, że z mocy wiążącej prawomocnego wyroku korzysta jedynie rozstrzygnięcie, nie rozciąga się ona na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono.

Zatem rozbieżność, którą skarżąca Spółka wykazuje na podstawie wskazanych orzeczeń Sądu Najwyższego, nie ma znaczenia dla wyniku niniejszej sprawy. Sąd drugiej instancji pozostał przy związaniu sentencją wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 stycznia 2016 r., w sprawie VI U 2628/14, nie rozszerzając jego mocy wiążącej na ustalenia faktyczne zawarte w jego uzasadnieniu.

Dodatkowo jedynie wskazać można, że decyzją nr [...]1 organ rentowy zobowiązał płatnika składek do wypłacenia K. I. świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, tj. zasiłku chorobowego za okres od 1 grudnia 2011 r. do 9 grudnia

2011 r., od 6 lutego 2012 r. do 10 lutego 2012 r., od 23 lutego 2012 r. do 24 lutego 2012 r., od 28 lutego 2012 r. do 9 marca 2012 r., od 19 marca 2012 r. do 23 marca 2012 r., od 4 czerwca 2012 r. do 6 czerwca 2012 r., natomiast Sąd Okręgowy, w sprawie VI U 2628/14 nie zajmował się powyższym okresem, ponieważ decyzja nr [...], będąca w niej przedmiotem rozstrzygnięcia, obejmowała okres od 14 sierpnia 2012 r. do 28 lutego 2014 r. Chybione są zatem argumenty skarżącej Spółki, wskazujące, że „Gdyby zatem jakakolwiek wcześniejsza decyzja obejmowała swym zakresem K. I. za okres po podpisaniu aneksu, nie byłoby konieczności przekazywania nowo zgłoszonego roszczenia przez Sąd organowi a organ nie miałby prawa wydawać kolejnej decyzji, gdyż byłoby to powieleniem decyzji już funkcjonującej, co do której orzekłby już Sąd, które to orzeczenia miałyby powagę rzeczy osądzonej”. Nowo zgłoszone roszczenie dotyczyło okresu wcześniejszego niż okres objęty decyzją z nr [...].

Trzeba też podkreślić, że tylko nieuważna lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku i, jak się wydaje, niedostateczna znajomość stanu sprawy mogła doprowadzić skarżącą K. I. do wniosku, że rozumowanie przyjęte przez Sąd Okręgowy uznać należy za niedorzeczne, ponieważ z jednej strony uznał swoje związanie treścią innego prawomocnego wyroku, z drugiej zaś przyjął, że gdyby nastąpiła zmiana regulaminu Spółki, to należałoby badać stan faktyczny sprawy, przeprowadzając postępowanie dowodowe, roztrząsając jego wyniki a ostatecznie zająć merytoryczne stanowisko w wyroku.

Wyjaśnić zatem należy, że ten fragment uzasadnienia odnosi się do okresu, który nie obejmowała prawomocność materialna wyroku wydanego w sprawie w sprawie VI U 2628/14. Okres ten kończył się w lutym 2014 r. (decyzja nr [...]) a zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja obejmowała ten okres, ale też wykraczała poza niego. W rezultacie - z uwagi na art. 40 ustawy zasiłkowej - Sąd Okręgowy wskazał na obowiązek wyjaśnienia, czy nastąpiły (po lutym 2014 r.) zmiany zasad wynagradzania wynikające z Regulaminu wynagradzania.

Z przedstawionych wyżej przyczyn skarga nie jest oczywiście uzasadniona w zakresie zarzutu naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. i art. 398²⁰ k.p.c. ani w zakresie zarzutu naruszenia art. 40 oraz art. 36 ust. 1 - 4 ustawy zasiłkowej.

Jeśli natomiast chodzi o zarzut nieważności postępowania, który postawiła skarżąca K.I. i powołała się na niego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, to jest on oczywiście nieuprawniony.

W świetle art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. przesłanką wyłączenia sędziego jest okoliczność, że brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia w niższej instancji. Z dniem 30 lipca 2004 r. art. 48 § 1 pkt 5 w związku art. 401 pkt 1 i art. 379 pkt 4 w zakresie, w jakim ogranicza wyłączenie sędziego z mocy samej ustawy tylko do spraw, w których rozstrzyganiu brał udział w instancji bezpośrednio niższej, został uznany za niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 169, poz. 1783).

Sytuacja taka nie zachodzi w niniejszej sprawie, bowiem sędzia Sądu Okręgowego M.F. nie brał udziału w wydaniu wyroku w niższej instancji w przedmiotowej (aktualnie rozpoznawanej) sprawie. Tak więc skarżąca buduje swoją argumentację w oparciu o nieistniejący stan rzeczy. Należy zatem wyjaśnić, że:

- 1) sędzia Sądu Okręgowego M. F. brak udziału w wydaniu wyroku przez Sąd Okręgowy (jako sąd pierwszej instancji) z dnia 20 stycznia 2016 r., w sprawie VI U 2628/14, o składki podlegające rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne, której przedmiotem było odwołanie od decyzji nr [...] z dnia 1 września 2014 r.,
- 2) Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyrokiem z dnia 22 listopada 2016 r., III AUa 643/16 oddalił apelacje obu stron wniesione od tego wyroku,
- 3) w niniejszej sprawie rozpoznawane jest odwołanie od decyzji z dnia 10 stycznia 2018 r.,
- 4) w dniu 11 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w osobie sędziego Sądu Rejonowego K.B. wydał wyrok w pierwszej instancji - w sprawie dotyczącej odwołania od decyzji z dnia 10 stycznia 2018 r.,
- 5) po raz pierwszy wyrok - w sprawie dotyczącej odwołania od decyzji z dnia 10 stycznia 2018 r., w drugiej instancji, wydał Sąd Okręgowy w składzie sędzia Sądu Okręgowego R. D., sędzia Sądu Okręgowego J. S. i sędzia Sądu Okręgowego T.M. (wyrok z dnia 8 listopada 2018 r.), pod sygnaturą VI UA 56/18,

6) wyrok z dnia 8 listopada 2018 r. został uchylony wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2021 r. (II USKP 20/21) i sprawa została przekazana Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania,

7) w ponownym rozpoznaniu sprawy i wydaniu wyroku z dnia 23 listopada 2021 r., VI UA 35/21, brał udział sędzia Sądu Okręgowego M.F. (i sędziowie Sądu Okręgowego: A. B. oraz J.K.).

Dodać też należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że sędzia nie podlega wyłączeniu z mocy ustawy na podstawie art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. z tej tylko przyczyny, że orzekał poprzednio w innej sprawie między tymi samymi stronami (por. wyroki z dnia 19 września 2013 r., I CSK 688/12, LEX nr 1523362; dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 307/01, OSNP 2003 nr 24, poz. 600 oraz postanowienia: z dnia 15 października 1969 r., I PZ 41/69, LEX nr 6584; z dnia 20 października 2008 r., I UK 160/08, LEX nr 738495; z dnia 6 maja 2020 r., I UK 103/19, LEX nr 3213552).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania, rozstrzygając o kosztach procesu według reguł z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).